

Zpráva o činnosti Archivu Národního technického muzea v Praze za rok 2015

Sídlo archivu a kontakty: Kostelní 42, 170 78 Praha 7

tel. +420 220 399 196, fax. +420 220 399 200,

archiv@ntm.cz, <http://www.ntm.cz/archiv-knihovna/archiv-ntm>

Zřizovatel: Ministerstvo kultury ČR, zřizovací listina č. j. 17476/2000 z 27. 12. 2000 ve znění rozhodnutí ministra kultury č. 24/2009 ze dne 22. 12. 2009.

Zařazení v organizační struktuře instituce: Národní technické muzeum – odbor vědeckého tajemníka – oddělení Archiv Národního technického muzea

Akreditovaný specializovaný archiv podle zákona č. 499/2004 Sb., § 80, odst. 4 (akreditace potvrzena ředitelem OASS MV ČR dne 2. 12. 2008, č. j. MV-70447-4/AS-2008).

Výroční zpráva Archivu Národního technického muzea za rok 2015 byla vyhotovena na základě odst. 1 a 2 § 62 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zpráva byla rovněž vyhotovena v souladu s metodickým návodem odboru archivní správy Ministerstva vnitra (č.j. AS-366/1-2005) ze dne 24. února 2005 - metodika zpracování výročních zpráv specializovaných, bezpečnostních a soukromých archivů.

I. Personální obsazení archivu NTM v roce 2014

vedoucí oddělení:

PhDr. Zdeněk Vácha

pracovníci:

PhDr. Jan Hozák (0,5 úvazku, do 31. 12. 2015)

Mgr. Romana Kmočová

Mgr. Zuzana Nedbalová

Mgr. Jaromír Patočka, PhD. (0,5 úvazku)

PhDr. Adriana Šmejkalová (0,8 úvazku)

II. Celkové množství uložených archiválií

V Archivu NTM je k 31. 12. 2015 evidováno celkem 575 archivních souborů v celkové metráži 1783,04 bm; nezpracovaná část (310 archivních souborů) tvoří 1783,04 bm (89,52%), zpracovaná (169 archivních souborů, dalších 96 souborů je částečně zpracováno)

208,53 bm (10,47%), z toho inventarizovaná (46 archivních souborů) 42,56 bm (2,13%, resp. 20,40% ze zpracované části). Všechny archivní soubory jsou evidovány v evidenčním statusu 1 jako „archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci“.

Evidence v programu PEVA byla vykonávána průběžně, nově bylo zapsáno 7 fondů/sbírek, 152 listů NAD bylo průběžně aktualizováno.

Základní evidence archivních pomůcek obsahuje 273 archivních pomůcek.

II. 1 Řešení výsledků Generální inventury NAD

V rámci výsledků Generální inventury NAD, která v ANTM probíhala v letech 2012-2014, byly v roce 2015 vyvíjeny dvě rozsáhlejší aktivity.

II. 1. a) Výmaz nedohledaných archivních souborů z evidence NAD

První záležitostí, která byla Generální inventurou zakončena, bylo zjištění konečného počtu nedohledaných fondů a sbírek, následně pak zajištění výmazu těchto archivních souborů ze základní evidence NAD v ANTM. Zmíněné soubory byly dlouhodobě postrádány především v souvislosti s povodní v roce 2002, která zatopila archivní soubory uložené v karlínské Invalidovně. Zatímco v době krátce po povodních bylo zcela nedohledaných fondů a sbírek přes sto, v roce 2008 (mimořádná revize v závislosti na stěhování do nových depozitářů) 69, na konci roku 2012 (po dokončení vysoušení po povodni zamražených archiválií) již jen 53. Výsledkem GI NAD bylo mj. zredukování počtu nedohledaných archivních souborů na 44+1. Jedná se o tyto archivní soubory: 10 Tichý Václav; 74 Schweiger Josef; 84 Jubilejní výstava Obchodní a živnostenské komory, Praha, 1908; 98 Starck J. D.; 112 Beutler J. R.; 127 Mandl Vladimír, JUDr.; 140 Karásek Josef; 141 Procházka J.; 142 Jarkovský Vilém, ing.; 145 Pflieger Josef; 151 Nejstarší občanské záložny v českých zemích; 155 Bašta Josef, dr. ing.; 169 Nydrle Antonín; 198 Krofta Otakar Evžen; 201 Malý Antonín; 206 Martínek Václav; 211 Mareš František; 244 Štěpán Miloslav; 256 Grundriss von Wien; 259 Sbíрка štočků autogramů; 260 Schmitt Franz von; 298 Quilling Johann Friedrich; 316 Mareš Vojtěch; 322 Randa Antonín; 457 Revizní komise Plavby po Labi; 458 Projekt využití vodní síly na Labi pod nádrží u Krausových bud v Herlíkovicích; 459 Průzkumy minerálních pramenů v Čechách; 461 Balling Karel Napoleon, prof.; 462 Vinař Antonín; 463 Podzemní dráha v Praze; 464 Fa Prokop a synové; 466 Tůma Emil; 468 Voda, ing. družstvo; 469 Krouza Václav, akad.; 474 Čs. radioklub; 475 Kavka Lubor, ing.; 480 Čs. silniční společnost; 512 Mašek František, dr. ing.; 531 Kachelmann a synové, Výhně; 537 GEC Praha, spol. s. r. o.;

539 Marek František, ing.; 541 Bratři Prášilové a spol.; 564 Šlechta Josef; 675 Černík Bořivoj, Ing. Dr.; 800 Sběrka fotografií (dílčí část „5“).

Poté, co finální seznam nedohledaných archivních souborů a žádost o jejich výmaz odsouhlasila na žádost generálního ředitele NTM i Rada pro sbírkotvornou činnost, byl 11. 6. 2015 požádán Odbor archivní správy a spisové služby MV ČR o vyřazení archivních souborů z evidence NAD dle § 17 odst. 2 písm. b) zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tomu bylo pod čj. MV-101582-2/AS-2015 dne 10. 7. 2015 vyhověno.

Při pokračování inventarizačních prací tzv. Klepovy sbírky vzpomínek a rukopisů (NAD 791) byly tři z výše uvedených nedohledaných a vyřazených archivních souborů identifikovány jako přeřazené. Jde o 155 Bašta Jan (součást NAD 521 Bašta Jan, Dr. Ing.), 244 Štěpán Miroslav (součást 791/17) a 316 Mareš Vojtěch (součást 791/706). Vedle toho byla rovněž znovunalezena dílčí část „5“ sbírky fotografií.

II. 1. b) Příprava delimitace archivních souborů do jiných institucí

Souběžně s přípravou soupisu archivních souborů k vyřazení byl připravován i soupis těch archivních souborů, které jsou určeny pro předání jiným institucím, z převážné části archivům. K návrhu delimitace bylo přistoupeno ze dvou důvodů: a) jedná se ty fondy/sběrky, které byly z ANTM delimitovány již v uplynulých desetiletích a tato delimitace nebyla dokončena (dílčí část souboru zůstala v některém z dlouhodobě dočasných úložných míst ANTM); či b) jedná se o archivní soubor, jehož část, spravovaná ANTM, je zcela zásadně menší, než ta část archivního souboru stejného původce, kterou spravuje instituce, do které chce ANTM archivní soubor předat. Takto byl vytvořen soupis cca 80 položek určených pro 26 institucí. Soupis byl postoupen statutárnímu orgánu k dalšímu rozhodnutí. Převody archivních souborů se odrazí v evidenci NAD ANTM nejdříve v roce 2016.

III. Výběr, zpracování a využívání archiválií

III. 1. a) Výběr archiválií ve skartačním řízení

Výběr archiválií ve skartačním řízení nebyl v roce 2015 prováděn.

III. 1. b) Výběr archiválií mimo skartační řízení:

vnější změna č. 1/2015: 807 Sběrka výkresů, technické dokumentace, map a schemat - dar (František Sojka);

vnější změna č. 2/2015: 574 Národní technické muzeum;

vnější změna č. 3/2015: 810 *Sbírka plaket, medailí, mincí a drobné plastiky* – koupě 1 mince;
vnější změna č. 4/2015: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* – dar (Otokar Randák);
vnější změna č. 5/2015: 868 *Pilát Zdeněk, Ing., CSc.* – dar (Jiří Tintěra);
vnější změna č.6/2015: 809 *Sbírka oborové dokumentace* – koupě (František Andrlé);
vnější změna č.7/2015: 808 *Sbírka plakátů a užití grafiky* – koupě (František Andrlé);
vnější změna č. 8/2015: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* – dar (Hana Svobodová);
vnější změna č. 9/2015: 810 *Sbírka plaket, medailí, mincí a drobné plastiky* – koupě 3 mincí;
vnější změna č. 10/2015: 807 *Sbírka výkresů, technické dokumentace, map a schemat* – koupě (Otakar Brychta);
vnější změna č. 11/2015: 808 *Sbírka plakátů a užití grafiky* – koupě (Otakar Brychta);
vnější změna č. 12/2015: 809 *Sbírka oborové dokumentace* – koupě (Otakar Brychta);
vnější změna č. 13/2015: 795 *Ing. Josef Plašil, projekční kancelář a podnikatelství staveb inženýrských* – koupě (Otakar Brychta);
vnější změna č. 14/2015: 800 *Sbírka fotografií* – koupě (Otakar Brychta);
vnější změna č. 15/2015: 748 *Sbírka technické dokumentace* (Sbírka LA) – koupě (Otakar Brychta).

III. 1. c) Mimo výběru archiválií ve skartačním řízení i mimo ně byly do evidence NAD zaevidovány tyto fondy a sbírky:

864 Karlík Hanuš, Ing., Dr. h. c. (vymanipulován z 807 *Sbírka výkresů, technické dokumentace, map a schemat*);
865 Hejtmánek František (dohledán při stěhování ANTM);
866 Kořan Josef (vymanipulován z 807 *Sbírka výkresů, technické dokumentace, map a schemat*);
867 Pažout Alois, ing. (vymanipulován z 807 *Sbírka výkresů, technické dokumentace, map a schemat*);
869 Böhm Jan, prof. Dr. (dohledán při stěhování ANTM);
870 Cimburek Oldřich, Ing. (dohledán při stěhování ANTM);
871 Korejs Břetislav (dohledán při stěhování ANTM);
872 Ledvinka František, RNDr. (dohledán při stěhování ANTM).

III. 2. Zpracování archiválií

Zpracovávají/inventarizovány byly tyto fondy a sbírky:

- 621 *Koblic Přemysl* (Kmochová-Vrbová, cca 500 ks fotografií/4,55 bm, inventarizováno průběžně);
- 697 *Soubor zahraničních patentových věstníků* (archiv, 6,5 bm, zpracováváno průběžně);
- 747 *Bittnerova sbírka (Sbírka LA)* (Patočka-Vácha, 92 bm, dokončeno);
- 789 *Sbírka ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu* (Nedbalová, 374 ks, inventarizováno průběžně), dohledávány jednotliviny nenalezené při GI;
- 796 *Sbírka archiválií různé provenience* (Vácha, 1 inv. č., inventarizováno průběžně);
- 800 *Sbírka fotografií* (Nedbalová, 48 negativů a 122 filmů, inventarizováno průběžně), dohledávány jednotliviny nenalezené při GI;
- 810 *Sbírka plaket, medailí a mincí* (Hozák, 73 ks, inventarizováno průběžně);
- 857 *Sdružení automobilového průmyslu, Praha* (Vácha, 9,64 bm, před dokončením).

V průběhu roku 2015 byla prováděna především průběžná inventarizační práce v rámci rozsáhlejších archivních souborů. Z archivních pomůcek, které byly během let provádění GI NAD (2012-2014) dovedeny těsně před finální podobu, byla v roce 2015 vydána k používání pro badatele pouze pomůcka č. 326 – manipulační seznam k *Bittnerově sbírce* (NAD 747). Pomůcky k fondům: *ČZ-Cagiwa, a. s., Strakonice* (NAD 824), *Technometra Radotín, a. s.* (NAD 826) a *Sdružení automobilového průmyslu* (NA 857) budou dokončeny v roce 2016.

Souběžně s revizí velkoformátových archiválií ve *Sbírce ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu* (NAD 789/II) byly dohotoveny studijní náhledy všech zde inventarizovaných archiválií.

Pokračovalo se v konverzi papírových archivních pomůcek do programu Janus a formátu PDF (Zuzana Nedbalová, Adriana Šmejkalová, Zdeněk Vácha). Průběžně byla převáděna do Janusu kartotéka ke *Sbírce fotografií* (NAD 800) – formáty „2“, „3“, „4“, „6“ a tzv. Eliška.

Do elektronické podoby (databáze, pdf) bylo celkem převedeno již 270 archivních pomůcek (tj. 99,63% z celkového počtu 271 AP).

III. 3. Využívání archiválií, badatelské služby:

Začátkem roku 2015 byla znovuotevřena badatelna Národního technického muzea. V mezidobí od července 2010 do prosince 2014 byla z různých důvodů (viz výroční zprávy za 2010-2014) uzavřena a badatelský provoz byl řešen odlišným způsobem.

Badatelna zajišťuje badatelské služby pro dvě oddělení: Archiv Národního technického muzea (ANTM) a Archiv Muzea architektury a stavitelství při Muzeu architektury a stavitelství (MAS).

Během prvního roku své činnosti bylo zaznamenáno celkem 320 návštěv (z toho 8 návštěv pracovníků NTM) 128 badatelů (z toho bylo 5 pracovníků NTM). Ke studiu bylo předloženo 2395 manipulačních jednotek či souborů z 90 fondů a sbírek, řada z nich vícekrát či více badatelům. Na přípravě materiálu badatelům a badatelkám se podílely všechny pracovnice a všichni pracovníci archivu.

Celkem byly zodpovězeny 212 dotazy týkajících se archivních fondů a sbírek, z nichž 207 bylo od badatelů mimo instituci a 5 od pracovníků NTM. Dotazy byly řešeny telefonicky, e-mailem či poštou, z části i vlastní badatelskou návštěvou.

IV. Stav archiválií

Z celkového počtu 575 archivních souborů, které Archiv NTM vede v základní evidenci NAD, jsou 253 archivní soubory nepoškozeny a 322 archivní soubory poškozeny (především: voda, tj. povodeň 2002 (38,84%), trhliny a přelomení (17,69%, křehkost a lámavost (16,53%) či prach (14,03%)).

V roce 2015 byla zajištěna desinfekce cca 4 m³ archiválií jako pozůstatku po povodních 2002. Zpracování těchto archiválií (částečně dříve zpracovaných/inventarizovaných) se promítne do evidence NAD až v roce 2016.

V průběhu roku 2015 byly do nových archivních obalů přebaleny archiválie v kartonech i balících v souhrnné metráži cca 15 bm.

Rovněž bylo digitalizováno 4075 jednotlivin z 19 archivních fondů a sbírek. Všechny digitální kopie mají statut kopií studijních.

V. Konzervace a restaurování archiválií

Z důvodu omezené kapacity restaurátorského pracoviště v NTM byly prováděny konzervátorské a restaurátorské zásahy pouze u jednotlivin.

VI. Odborné aktivity ANTM

VI. 1. Prezentační činnost

V roce 2015 pracovníci Archivu NTM nerealizovali žádnou výstavu v rámci NTM, ani se zásadním způsobem nepodíleli na přípravě výstav či expozic jiných organizací.

Archiv NTM se prezentoval na vlastních stránkách

<http://www.ntm.cz/archiv-knihovna/archiv-ntm>.

VI. 2. Účast na výzkumných a přednáškových akcích

VI. 2. a) Přednášky:

Kmochová Romana – Vrbová Pavla, komentované prohlídky k výstavě „Přemysl Koblic (1892-1955), legendární postava české amatérské fotografie“: 24. 1. , 18. 3., 12. 4., 18. 4., 20. 4., 21. 4. a 12. 5. 2015.

Kmochová Romana – Vrbová Pavla, *Vršovice 1912-1955 ve fotografiích Přemysla Koblice*. Café Sladkovský, Praha 10, Sevastopolská 17, 30. 9. 2015.

Šmejkalová Adriana, Komentář k lunárnímu snu Johannese Keplera, konference Sny mezi textem a imaginací, Univerzita Palackého v Olomouci, 19. 11. 2015.

VI. 2. b) Granty a výzkumné projekty:

Hozák Jan: administrátor výzkumného projektu NAKI MK ČR DF13P01OVV007 *Historický fotografický materiál – identifikace, dokumentace, interpretace, prezentace, aplikace, péče a ochrana v kontextu základních typů paměťových institucí*.

Vácha Zdeněk: člen širší komise (zástupci archivů) v rámci projektu TA ČR TB0200MV026 *Vývoj software pro popis archiválií na základě Základních pravidel pro zpracování archiválií metodou PCP*.

Vácha Zdeněk: tester databáze v rámci výzkumného projektu NAKI MK ČR DF11P01OVV023 *Interoperabilita v paměťových institucích*.

Pracovníci ANTM spolupracují při tvorbě hesel do Biografického slovníku českých zemí, který vydává Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i. V roce 2015 tak byla odevzdána hesla Fuchs Josef (Adriana Šmejkalová), Fürstenberg, Karel Egon II. (Jaromír Patočka), z Fürstenbergu, šlechtická rodina (Jaromír Patočka s Lenkou Procházkovou), Fürstenberg Max. Egon I. (Jaromír Patočka), Fürstenberg Max Egon II. (Jaromír Patočka), Fürstenberg A. F. L. (Jaromír Patočka), Galanda Mikuláš (Adriana Šmejkalová), Galaš Jiří (Jaromír Patočka), Gartner Otakar (Zdeněk Vácha), Jaroslav Gause (Jaromír Patočka), Germář Rudolf (Zdeněk Vácha).

VI. 3. Bibliografie pracovníků

KMOCHOVÁ Romana, VEJVODA Robert, VRBOVÁ Pavla. Přemysl Koblic - Za Prahou svět nekončí. *Historická fotografie: sborník pro prezentaci historické fotografie*, 2015, roč. 14, s. 38-49, ISSN 1213-399X.

KMOCHOVÁ Romana, VRBOVÁ Pavla, Praha objektivem Přemysla Koblice, *Pražský sborník historický*, 2014 [vyd. 2015], roč. XLII, s. 369-398, ISBN 978-80-86852-64-5.

KMOCHOVÁ Romana. „Nulla calamitas sola. Jedna těžkost druhou volá!“ Správa města Slaný za třicetileté války. *Theatrum Historiae*, 2015, č. 16, s. 77-105, ISSN 1802-2502.

VI. 4. Práce v interních orgánech NTM

Hozák Jan – vědecká rada NTM

Vácha Zdeněk – redakční rada NTM

VI. 5. Pedagogická činnost pracovníků

Pracovnice a pracovníci Archivu NTM se podíleli na vedení praxe studentky oboru kulturněhistorická a muzeologická studia na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity V Liberci Denisy Kolářové a studentky oboru Kulturně historická regionalistika na Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem Zuzany Šabacké.

VI. 6. Členství ve vědeckých a kulturních institucích, organizacích apod.

Hozák Jan: Česká archivní společnost (skupina specializovaných archivů), Společnost Františka Křížíka, Muzejní rada Národního zemědělského muzea, Umělecko-historická společnost, Československá společnost pro dějiny věd a techniky.

Vácha Zdeněk: Česká archivní společnost (skupina specializovaných archivů)

PhDr. Zdeněk Vácha, vedoucí Archivu Národního technického muzea
dne 29. 2. 2016